

17.09.01; 44b (משנה א') → 45b (צוארי חללי רשעים)

פרשת "עגלה ערופה" – דברים כא:א-ט

(א) כי ימצא חלל באדמה אשר ה' אלהיו נתן לו לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו: (ב) ויצאו זקניו ושפטיו ומדדו אל הערים אשר סביבת החלל: (ג) והיה העיר הקרובה אל החלל ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל: (ד) והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל: (ה) ונגשו הפהנים בני לוי כי הם בחרו ה' אלהיו לשרתו ולבדו בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע: (ו) וכל זקני העיר ההוא הקרובים אל החלל יחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל: (ז) וענו ואמרו ידנו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו: (ח) פפר לעמך ישראל אשר פדת ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונפטר להם הדם: (ט) ואתה תבער הדם הנקי מקרבך פי תעשה הישר בעיני ה':

1. וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם: דברים כז, יד
 2. וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר לפני ה' וישחט את הפר לפני ה': ויקרא ד, טו
 3. מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ירסנה: משלי כט, ד
 4. ובאת אל הפהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט: דברים יז, ט
 5. כי יפלא ממך דבר למשפט בני דם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו: דברים יז, ח
 6. שרד אנו הסהר אל יחסר הפגז בטנף ערמת חטים סוגה בשושנים: ש"ש ז, ג
 7. כי תקצר קציך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען יברכה ה' אלהיך בכל מעשה ידיו: דברים כד, יט
 8. עליך נסמכתי מבטן ממעי אמי אתה גוזי בך תהלתי תמיד: תהלים עא, ו
 9. גזי נזרד והשליכי ושאי על שפיים קינה כי מאס ה' ויטש את דור עברתו: ירמיהו ז, כט
 10. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: בראשית ז, כב
 11. בחזות לך שוא בקסם לך קזב לתת אותך אל צוארי חללי רשעים אשר בא יומם בעת עון קץ: יחזקאל כא, לד

- I 'א משנה 1st stage of procedure of עגלה ערופה presented above)
 - a stated in לה"ק (ז) - as per (פס' ז) v. 1
 - b sequence: elders of סנהדרין leave ירושלים to measure to find closest city with ב"ד (as per ב' (פסוק ב'
 - i ז"ש ר"ש is plural and a ב"ד must have an odd number → 3
 - ii ז"ש ר"י = 2; שופטיק = 2 + 1 → 5
 - 1 ז"ש ר"ש – requires שופטיק to teach that it must be the top-tier judges (ר"י infers that from v. 2)
 - (a) note: ר"י agrees, but sees the וי"ו before שופטיק as adding 2 more, which ז"ש disregards
 - iii Challenge (to both): words ויצאו...ומדדו (פס' ב') should add 4 more (7/9) to count
 - 1 Answer: each is used for דרשה
 - (a) זיצאו that they must go out themselves, not their agents
 - (b) זמדדו there is a מצוה to measure, even if it's clear which is the closest town
 - iv note: our משנה doesn't accord with ר"א who requires מלך (as per v. 3) and כה"ג (v. 4) to be present
 - 1 question: does he also require entire סנהדרין or does he agree with ר"ש or ר"י about representative number?
 - (a) Solution: possible circumstance where a זקן ממרא "rebels" outside of the court in their presence
 - (i) Point: it isn't considered המראה, since the location is what determines the "insurrection" (v. 5)
 - (ii) Note: they can only go out if they leave 23 behind, except for מצווה (v. 6)
 - 1. assumption: דבר מצוה is measuring for עגלה ערופה (must be ר"א and he disagrees)
 - 2. rejection: could be adding onto city, which requires entire סנהדרין at ceremony
 - 3. however: ברייתא supports this answer – זקן ממרא – encountered outside, when they went to measure...
- II ב' משנה 1: circumstances where we don't perform ceremony
 - a if he was found buried under a rock – באדמה (פס' א)
 - i suggestion: perhaps our משנה only follows ר"י יהודה (who excludes טמון from שכחה – v. 7)
 - 1 rejection: even רבנן would agree, as each exclusion follows the theme of the verse
 - 2 tangential discussion re: שכחת העמר, when buried or piled; extended discussion, paralleling העמר to שכחת העמר
 - 3 dissent: ר"א includes "floating", "buried" etc. – just agrees to exclude someone who is choked (חלל – ולא חנוק)
 - b if he was found hanging from a tree – נפל (פס' א)
 - c if he was found floating on the water – בשדה (פסוק א')
 - d if he was found near the border, (כי ימצא – פרט למצוי), nearest a town which is majority non-Jewish or a city without a בית דין
 - i we only measure from a city which has a ב"ד – as per ד' פסוק – זקני העיר ההיא
- III ז"א משנה 2: if the body is found exactly equidistant to two cities – each brings, as per ז"א
 - a reason: he maintains that exactitude is possible (אפשר לצמצם) and קרובות may also extend to קרובה
 - b exclusion: ירושלים doesn't bring ערופה – as per (פסוק א') – follows opinion that ים wasn't divided among tribes
- IV ג' משנה 1: if the head is in one place and the body in another:
 - a ז"א – head follows the body (head is brought to body)
 - b ר"ע – body follows head
 - i note: this dispute (as per ד' משנה 2) is not about ערופה; it's about area acquired by מצווה (reconstructing death)
- V ד' משנה 1: measure from – ר"א: navel; ר"ע – nostril (vv. 8&9); (disagree re creation of ולד; agree that nostril is core of life [v. 10])
 - a ר"א – neck (where he was killed) – as per v. 11